

SPREMLJEVALNI PROGRAM:

Pogovor z umetnico:

sreda, 3. november 2021, ob 18. uri.

Kolofon razstave:

Katja Bogataj, Zapredenost
22. 9.–14. 11. 2021

Galerija Ivana Groharja
Loški muzej Škofja Loka
www.loski-muzej.si

Zanj: Aleksandra Saša Nabergoj
Kustos: Boštjan Soklič
Besedilo: Boštjan Soklič
Prevod: Mateja Žuraj
Jezikovni pregled: Mateja Arnež
Grafično oblikovanje: Kolektiv DVA
Tehnična ekipa: Vida Grah, Boris Krajnc

Katja Bogataj
ZAPREDENOST

Galerija Ivana Groharja

22. 9.–14. 11. 2021

Kustos razstave: Boštjan Soklič

V Galeriji Ivana Groharja se s konceptualnim projektom *Zapredenost* predstavlja večmedijska umetnica Katja Bogataj, članica Združenja umetnikov Škofja Loka ter predstavnica likovnih ustvarjalcev mlajše generacije. Poleg klasičnega kiparstva se ukvarja tudi s fotografijo, videoinstalacijo, intermedijskimi postavitvami, kostumografijo in plesom. Po pravilu v svojih delih obravnava družbeno angažirane vsebine, z novo razstavo pa pomika fokus še na področja arhetipov, psihoanalize in kolektivne zavesti. Katja Bogataj v okviru razstave *Zapredenost* raziskuje tematiko, ki jo okupira že nekaj let. Avtorica preko raziskovanj (subjektivne) pajkovske tematike, globin podzavesti ter mizansceno z elementi znanstvenofantastičnih filmov razgalja družbene anomalije, hkrati pa izpostavlja stereotipe in strahove, s katerimi se soočamo v primežu globalnih disharmonij.

Razstava je konceptualno dvopolna; sestavljena je iz prostorske instalacije v obliki rova v prvem prostoru, ki nas vodi do navideznega kokona pajkovca v drugem prostoru. Umetniške artefakte avtorica dopolni in vsebinsko zaključi z animiranim filmom na eni od sten drugega prostora. Instalacije v prvem prostoru so sestavljene iz različnih materialov in elementov, vsebinsko uglašeni na isti skupni imenovalac, ki je v njenem primeru – vabeča past. Umetničina likovna govorica v okviru stenskih oblog temelji na haptičnosti konceptualno smiselnih in prepričljivih tekstilnih materialov z lastno likovno izpovednostjo. Za gledalca je dojemanje mrežnih površin poleg optičnega tudi haptično doživetje, ki ga receptira predvsem s pomočjo svetlobe in sence. Prek »pajkovih« mrež v prvem prostoru, metaforično predstavljajočih zunanji svet ali iluzijo realnega, nas Katja Bogataj direktno napeljuje na razmišljanje o človeški vpetosti v nevidna omrežja, v katera smo prostovoljno ali neprostovoljno vpeti in ujeti na različne načine. Pajkova mreža je razširjen simbol medsebojnih (neprekinjenih) povezav in interakcij, po navadi ukrivljenih, z dvojno pomensko konotacijo. Po eni strani predstavlja potrpežljivost, ustvarjalnost, neskončnost, po drugi pa temne strani osebnosti. Na spiritualnem nivoju je pajek ustvarjalec, ki tke niti naše usode in prinaša srečo, ob tem pa je tudi simbol nagona in zla. Umetnica se posredno vsebinsko »dotakne« področja psihologije,

in sicer anksiozne motnje – arahnofobije. Ta pogosta oblika psihoze se izraža kot močan in vztrajen strah pred kosmatimi, gomazečimi bitji. V določeni meri je kulturno pogojena, saj so pajki skozi vso zgodovino v različnih kulturah predmet različnih strahov, mitologij in zgodb. Na bližnjem in daljnem vzhodu je npr. pajek lik kozmičnega ustvarjalca, najvišjega božanstva, demiurga, starim Grkom pa je simboliziral propad bitja (Arahne), ki si je drznilo tekmovati z bogom (Atena). Interiornost, na katero opozarja pajek, ko grozeče preži sredi mreže, je za psihoanalitike simbol introverzije in narcisizma. Za Katjo Bogataj pajek kot simbol ni ne alegorija ne preprosto znamenje, marveč prej podoba, ki lahko na najboljši način določa nejasno sluteno naravo duha sodobne družbe.

V drugem prostoru je osrednja inštalacija namenjena navideznemu kokonu pajka plenilca, ki svoj plen ujame v mrežo, ga ovije v niti in potem iztisne strup vanj. Za dosego svojega cilja pajek uporablja širok spekter strategij: žrtev zazna z vibracijami, pri lovu nanjo pa inteligentno razvija taktiko in strategije za dosego zelenega cilja. Plen običajno mehansko zdrobi, neprebavljive ostanke skeleta pa zavrže. Avtorica dojema pajka in njegove vedenjske lastnosti kot prispodobo plenilskih skupin (koncerni, korporacije) – tako imenovanih elit sodobne globalizirane družbe, ki si skušajo podrediti naš planet in ga nadvladati. To naj bi se dogajalo tudi z uporabo mreže množičnih medijev, ki je najmočnejša oblika masovne hipnoze na našem planetu. Končni cilj (po Katji Bogataj) je družbo spremeniti v svet, kakršnega poznamo iz filma *Fahrenheit 451*, nastalega po romanu Raya Bradburyja. Pisatelj nam v svojem vizionarskem delu predočča distopično družbo, v kateri je kritična misel nezaželena, celo prepovedana.

Katja Bogataj konceptualne elemente svoje dvopolne prostorske konstrukcije poveže v celoto s formalno in vsebinsko razgibanim animiranim filmom. Bistven element njenega animiranega filma je konflikt. Distopična zgodba, sestavljena iz čiste animacije in drobcev skrbno izbranega dokumentarnega filmskega materiala, govori o svetu kot nasprotju ideala, h kateremu naj bi družba stremela; to je temačen in slab kraj, kjer ni mesta za posameznika, ampak le za želje in moč ob-

lasti. Vizije sveta brez kaosa, razdora ali lakote ni več. Obstajajo le še totalitarni sistemi, o katerih sta pisala Aldous Huxley (*Krasni novi svet*) in George Orwell (1984), ki sta v takih sistemih videla zatiranje posameznika. Katja Bogataj prikazuje distopijo s preprosto, a efektno animacijo in s pretresljivimi dokumentarnimi filmskimi zapisi, ki nam možno zloveščo prihodnost človeštva kažejo kot dejstvo: kot nekaj, ki je tako rekoč že tu in kar živimo, ker se sodobni svet razvija v smeri najbolj temačnih napovedi. Umetnica ugotavlja, da nas modernizacija in inovativnost novih tehnologij, ki nam dajejo občutek varnosti in so narejene zato, da nam pomagajo lažje doseči, kar si želimo, pravzaprav vodijo v orwelovski svet popolnega nadzora, izgubo svoboščin ter zasebnosti. Mreža zatiralskih sistemov (religija, farmacevtski koncerni, umetna inteligenca, idr.) je na filmu predstavljena z ikonami pogoltnih pajkov – gospodarjev univerzuma in seveda vladarjev ljudi, usodno ujetih (pajkasto zapredenih) v lažnem navideznem svetu.

Konceptualna zasnova *Zapredenost* ni zgolj umetniška ekspresija; je konceptualna refleksija sodobnega sveta, kjer je realnost drugačna od kolektivne zavesti in resničnosti, ki jo doživljamo kot absolutno. Katja Bogataj prezira družbo brez refleksije. Kot marsikoga izmed nas jo je strah tudi lažne resničnosti, globalnega nadzora in perfidnih tehnik, s katerimi se obvladuje ljudi. V sklopu razstave *Zapredenost* izbrano tematiko z več zornih kotov poglobljeno obdeluje in interpretira, jo postavlja v sodobni družbeni kontekst, znotraj lastnega umetniškega jezika, vezanega na kiparstvo, pa »izumlja« povsem originalne načine komuniciranja, ki jih uspešno povezuje z drugimi mediji. Ob tem nas nagovarja, da njeni zgodbi konceptualni likovni pripovedi prisluhnemo, da jo analiziramo in ponotranjimo, ker je premisa njene zgodbe svarilo pred lastno pogubo in upanje za boljšo prihodnost.

Boštjan Soklič

KATJA BOGATAJ (1983)

Katja Bogataj je na ALUO leta 2015 diplomirala iz kiparstva pri profesorju Alenu Ožboltu z instalacijo *Strah in negativne Emocije*. Trenutno opravlja podiplomski študij iz kiparstva na Akademiji lepih umetnosti v Lizboni na Portugalskem. Katja Bogataj je vizualna umetnica, ki se v svojem delu loteva družbeno angažiranih vsebin. Poleg klasičnega kiparstva, znotraj katerega z varjenjem oblikuje kovinske skulpture, se ukvarja še s fotografijo, videoinstalacijami, intermedijskimi postavitvami, kostumografijo in plesom. Katja Bogataj je članica ZDSLJU Ljubljana in ZŠLU Škofja Loka in organizatorica likovnih razstav pri društvu Šmar Žiri. Ustvarja pod svojo znamko Dotik Umetnosti in je samozaposlena v kulturi. Živi in dela v Žireh.